

ЛІТЕРАТУРА:

1. Каплюченко Т. В. «Товар», «послуга», «споживач» як основні складові понятійно-категоріального апарату дослідження правового регулювання споживчого ринку ЄС / Т. В. Каплюченко // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. – 2015. – Вип. 13(2). – С. 39-42.
2. EC Consumer law compendium. The Consumer Acquis and its transposition in member State (Ed. By Hans Schulte-Nölke, Christian Twigg-Flesner, Martin Ebers. – Munich, 2007. – 529 p.
3. Micklitz H-W. Crónica de una muerte anunciada: The Commission Proposal for a “Directive on Consumer Rights”/ H-W.Micklitz, N.Reich // Common Market Law Review. – 2009. – № 46. – Issue 2. – P. 471–519.
4. Loos M. Nowa dyrektywa w sprawie konsumentów/ M.Loos, J.Luzak // Kwartalnik Prawa Prywatnego. – 2011. – № 4. – S.1027-1028.
5. Ustawa o prawach konsumenta / D.Karczewska, M.Namysłowska, T.Skoczyny (red.). – Warszawa: Wydawnictwo C.H.Beck, 2015. – 370 s.
6. Арабей Е. А. Понятие «потребитель» в праве Европейского союза / Е.А.Арабей // Актуальные проблемы российского права. – 2013. – № 12(37). – С.1634-1640.
7. Вишновецька С. В. Колізійно-правові аспекти захисту прав споживачів за законодавством Європейського Союзу / С. В. Вишновецька, Х. В. Кметик // Форум права. – 2014. – № 4. – С. 43-47.

Слома В.М.

к.ю.н., доцент, доцент кафедри цивільного права і процесу ЮФ THEU

ЗОБОВ'ЯЗАННЯ З МНОЖИННІСТЮ ОСІБ У РИМСЬКОМУ ПРИВАТНОМУ ПРАВІ

Як правило, у зобов'язанні беруть участь один кредитор і один боржник. Таке зобов'язання є простим. Разом з тим, одна або обидві сторони зобов'язання можуть бути представлені декількома особами. У такому випадку мова йде про зобов'язання з множинністю осіб.

Слід зазначити, що поняття зобов'язання не є новим для цивільного права, воно було відомим ще у Стародавньому Римі. Джерела римського права визначали зобов'язання наступним чином: «зобов'язання - правові ланцюги, сила яких примушує нас до виконання на користь будь-якої особи у відповідності з нормами нашої держави» [3]. Сутність зобов'язання полягала не в тому, щоб будь-який предмет чи сервітут ставали нашими, але в тому, щоб зобов'язати когось дати нам щось, або зробити, або надати чи дозволити, чи залишити [1].

Римському праву були відомі часткові, солідарні та кореальні зобов'язання з множинністю осіб. Крім того, розмежовувались зобов'язання з активною та пасивною множинністю.

Інститут зобов'язань у римському праві досліджували Д.В. Дождев, І.Б. Новицький, І.С. Перетерський, О.А. Підопригора, І.А. Покровський, Ф.К. Савіньї, Д.В. Трут та інші науковці.

Метою статті є дослідження солідарних та кореальних зобов'язань у римському цивільному праві.

Як зазначав Д.В. Дождев, якщо сторона в зобов'язальному відношенні представлена декількома особами, набуває значення принципова подільність надання, щоб кожен з кредиторів міг вимагати свою частку, а кожен із боржників – виконати свою частину зобов'язання. Зобов'язання *dare* зазвичай подільні, за винятком тих випадків, коли об'єктом є сервітут чи право користування (*usus*). Зобов'язання *facere* неподільні [2, 490].

При подільності предмету зобов'язання мали місце часткові зобов'язання, при яких кредитор міг вимагати від боржника виконання зобов'язання лише в тій частині, яка йому належала, а боржник зобов'язаний був виконати тільки певну частину зобов'язання.

Виконання неподільного зобов'язання здійснювалось за принципом солідарності (активної чи пасивної).

Солідарні зобов'язання поділялись на солідарні у прямому розумінні та кореальні. Критерієм розмежування даних видів зобов'язань з множинністю осіб вважалась підстава їх виникнення. Солідарне зобов'язання у вузькому розумінні виникало всупереч волі його учасників на підставі спеціальної постанови закону. Таке зобов'язання встановлюється, наприклад, у разі вчинення декількома особами майнового злочину. Підставою ж виникнення кореального зобов'язання, як правило, був правочин, тобто цей вид солідарного зобов'язання встановлювався з волі його учасників [4].

При солідарному зобов'язанні кредитор мав право стільки разів звертатись до боржника з вимогою про стягнення, доки він не отримував задоволення всіх своїх вимог у повному обсязі. Солідарне зобов'язання могло бути припинене лише фактом його виконання.

Разом з тим, припинення солідарного зобов'язання виконанням одним із боржників чи на користь одного з кредиторів не впливало на характер відносин між особами на одній стороні зобов'язання.

На практиці могли виникати випадки, коли декілька осіб бажали виступити в якості кредиторів або боржників, але за умови, щоб кожен мав права самостійного кредитора або боржника. І.А. Покровський щодо причин виникнення кореальних зобов'язань наводив наступний приклад: «Два брати ведуть нероздільне господарство; я звертаюсь до них з проханням дати мені в борг; вони згодні, але передбачають, що до часу настання строку платежу будь-кому з них доведеться поїхати у справах, але кому саме – ще не знають; зважаючи на це вони бажали б виступити в якості співкредиторів в описаному розумінні. Так само, можливе подібне бажання і зі сторони декількох боржників: у нашому прикладі брати просять у мене в борг, і я погоджуюсь, але лише з тією умовою, щоб я зміг стягнути борг з будь-кого з них» [5, 413].

Отже, суть кореальних зобов'язань полягала в тому, що кредитор мав право вибрати лише одного боржника і вимагати від нього виконати зобов'язання в цілому в межах пред'явленого позову. Вибір боржника, до якого кредитор пред'являв позов, звільняв від виконання зобов'язання інших боржників, навіть тоді, коли боржник не зміг виконати зобов'язання в цілому. Право стягнути недоотримане з інших боржників втрачалось. І навпаки, при активній множинності, позов одного з кредиторів до боржника виключав право іншого вимагати виконання зобов'язання [7].

Ф.К. Савіні вказував на два правила, які стосуються кореальності зобов'язань:

- будь-який кредитор має право вимагати від спільного боржника повного виконання, а будь-який боржник повинен відповідати перед спільним кредитором у повній мірі;

- виконання одному кредитору погашає вимоги інших, незалежно від того, буде це виконання примусове чи добровільне і навпаки, кожен з боржників може задовольнити борг всіх інших боржників або ж задоволення може бути здійснене кожним боржником в частинах [6, 112-113].

У процесі розвитку римського приватного права відмінність між солідарними та кореальними зобов'язаннями була усунена, і залишились солідарні зобов'язання, близькі до солідарних зобов'язань у їх сучасному розумінні.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Дигести Юстиніана: Пер. с лат. / Отв. ред. Л.Л. Кофанов. — М.: Статут, 2005. — Т. 6, полут. 2.
2. Дождев Д.В. Римское частное право: Учебник для вузов / Под общ. ред. В.С. Нерсесянца. — М.: Норма, 2006. — 784 с.
3. Институции Юстиниана /Пер. с лат. Д. Расснера; Под ред. Л.Л. Кофанова, В.А. Томсинова. — М.: Зерцало, 1998.
4. Основи римського приватного права: Підручник / За заг. ред. В.І. Борисової, Л.М. Баранової. — Харків, 2007 // <http://radnuk.info/pidrychnuku/rum-pr/438-rim-privat.html>
5. Покровский И.А. История римского права. — М.: Статут, 2004. — 540 с.
6. Савиньи Ф.К. Обязательственное право / Ф.К. Савиньи. — М., 1876. — 581 с.
7. Трут Д.В. Цивільно-правові зобов'язання з множинністю осіб в римському праві // Вісник НТУУ «КПІ» Політологія. Соціологія. Право. — 2013. - № 1 (17). — С. 94-97 // <http://visnyk-ppsp.kpi.ua/issue/view/1900>

Стефанчук М. О.

к.ю.н., доцент, професор кафедри кримінального права та процесу Національної академії Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького

ОКРЕМІ АСПЕКТИ ДИНАМІКИ ЦИВІЛЬНОЇ ПРАВОЗДАТНОСТІ ФІЗИЧНИХ ОСІБ В УКРАЇНІ

Аналізуючи норми цивільного кодексу України можна дійти висновку, що цивільна правоздатність фізичних осіб виникає в момент народження, припиняється смертю і є рівною для всіх (ч.1, 2, 4 ст.25, ч.1 ст.26). Більше того, кожна фізична особа наділена усіма особистими немайновими правами, що передбачені Конституцією України і ЦК України (ч.2 ст.26 ЦК України), усіма майновими правами, що встановлені ЦК України та/чи іншим законом (ч.3. ст.26 ЦК України), та інші цивільні права, що не встановлені Конституцією України, ЦК України, іншим законом, якщо вони не суперечать закону та моральним засадам суспільства (ч.4 ст.26 ЦК України). При цьому ч.3 ст.25 допускає можливість зміни (розширення чи звуження) правоздатності в залежності від віку особи, що саме по собі вже вказує на «нерівність» правоздатності.

Але, розглядаючи цивільне законодавство через призму рівності правоздатності фізичних осіб в залежності від їх індивідуалізуючи ознак можна побачити, що окремі фізичні особи наділені більшим чи меншим обсягом правоздатності. Аналізуючи здатність мати цивільні права та обов'язки